

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**НАНІ ПРАВА ТА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ**

КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
з навчальної дисципліни
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНОЛОГІЇ»**

Рівень вищої освіти *третій (освітньо-науковий)*

Галузь знань *08-Право*

Спеціальність *081 «Право»*

Освітня програма *Освітньо-наукова програма підготовки докторів філософії*

Статус навчальної дисципліни *вибіркова*

Мова навчання: *українська*

у 2023/2024 навчальному році

Обговорено та схвалено на засіданні
кафедри кримінального права та
кримінології
протокол від 29.08.2023 № 2

Завідувач кафедри

Василь БЕРЕЗНЯК

(підпис)

Дніпро – 2023

Актуальні проблеми кримінології // Плани семінарських занять для підготовки докторів філософії, спеціальність 081 – «Право» /Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2023. 12 с.

РОЗРОБНИКИ:

1. Завідувач кафедри кримінального права та кримінології, д.ю.н., с.н.с., **Василь БЕРЕЗНЯК**
2. Доцент кафедри кримінального права та кримінології, к.ю.н., **Анастасія ФІЛІПП**

ТЕМА 1. КРИМІНОЛОГІЧНЕ ВЧЕННЯ ПРО ОСОБУ ЗЛОЧИНЦЯ

Семінарське заняття № 1 – 2 год.

План

1. Наукові підходи до визначення поняття особи злочинця (суб'єкта кримінального правопорушення), його кримінологічні ознаки та характеристика
2. Співвідношення понять «особа злочинця» та «особа, яка вчинила злочин».
3. Проблеми класифікації і типології злочинців (суб'єктів кримінального правопорушення).

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:
 особа злочинця, криміногенна особа, пост криміногенна особа, кримінологічний портрет особи злочинця, класифікація злочинців, типологія злочинців.

Семінарське заняття № 2 – 2 год.

План

1. Кримінологічна характеристика осіб, які вчиняють насильницькі злочини.
2. Структура особи насильницького злочинця.
3. Класифікація особи насильницького злочинця.
4. Типологія осіб, які вчиняють насильницькі злочини.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:
 корисливий тип насильницького злочинця, силовик, домашній тиран, сексуально-девіантний тип (твалтівник), егоїст (хуліган), «мисливці» (полюючий тип), «регресивний» тип, полі мотивований тип, атипово-мотивований тип.

Семінарське заняття № 3 – 2 год.

План

1. Кримінологічна характеристика особи кіберзлочинця.
2. Структура особи кіберзлочинця.
3. Класифікація кіберзлочинця.
4. Типологія осіб кіберзлочинців.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:
 ідентифікаційні злодії, «інтернет-сталкери», «пікери» (або шахраї, «фішери»),

кібертерористи.

Семінарське заняття № 4 – 2 год.

План

1. Кримінологічна характеристика особи економічного злочинця.
2. Структура особи економічного злочинця.
3. Класифікація особи економічного злочинця.
4. Типологія осіб, які вчиняють економічні злочини.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:
«білокомірцева» злочинність, ознаки економічної злочинності.

Завдання для самостійної роботи до Теми 1:

1. Кримінологія – вчення про злочинність.
2. Предмет кримінології: злочинність, причини та умови злочинності, особа злочинця, попередження злочинності.
3. Структура особи злочинця, назвіть її складові частини.
4. В чому полягає практичне значення знання про структуру особи злочинця.
5. Основні риси притаманні особі злочинця.
6. Визначте, які особливості особи злочинця відіграють важливу роль в детермінації злочинної поведінки.
7. Як співвідноситься соціальне і біологічне в особі злочинця.
8. Класифікація і типологія злочинця, по яким критеріям розділяють цих осіб на окремі групи.
9. Класифікація та типологізація особи злочинця.

Індивідуальні завдання до Теми 1:

1. Поняття «людина», «індивід», «особа», «особистість».
2. Поняття особи злочинця, розмежування із поняттям «особа, яка вчинила кримінальне правопорушення».
3. Соціальне і біологічне в особі злочинця, їх співвідношення. Типологія злочинців.
4. Наукове та практичне значення вивчення особи злочинця та її типології.

ТЕМА 2. КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА БЮДЖЕТНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.

Семінарське заняття № 1- 2 год.

План

1. Поняття та кримінологічні ознаки бюджетних кримінальних

правопорушень.

2. Кримінологічні показники бюджетних кримінальних правопорушень.
3. Способи вчинення бюджетних кримінальних правопорушень.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:
злочини в бюджетній сфері, бюджет.

Семінарське заняття № 1- 2 год.

План

1. Причини, що обумовлюють бюджетні кримінальні правопорушення.
2. Умови, що обумовлюють бюджетні кримінальні правопорушення.
3. Кримінологічна характеристика осіб, які вчиняють бюджетні кримінальні правопорушення.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:
особа злочинця в бюджетній сфері, жертва злочину в бюджетній сфері.

Семінарське заняття № 1- 2 год.

План

1. Правове регулювання запобігання органами Національної поліції бюджетним кримінальним правопорушенням.
2. Рівні, види та форми запобігання бюджетним кримінальним правопорушенням.
3. Загальносоціальне запобігання бюджетним кримінальним правопорушенням.
4. Спеціально-кримінологічні заходи запобігання бюджетним кримінальним правопорушенням, які здійснюються Департаментом стратегічних розслідувань Національної

Семінарське заняття № 1- 2 год.

План

1. Суб'єкти та об'єкти запобігання бюджетним кримінальним правопорушенням.
2. Організація прокурорського нагляду за додержанням законодавства у бюджетній сфері.
3. Напрямки та форми взаємодії органів Національної поліції з органами державної фінансової інспекції щодо запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаним з незаконним використанням бюджетних коштів.

Завдання для самостійної роботи до Тем 2:

1. Суб'єкти та об'єкти запобігання бюджетним кримінальним правопорушенням.
2. Організація прокурорського нагляду за додержанням законодавства у бюджетній сфері.
3. Рівні, види та форми запобігання бюджетним кримінальним правопорушенням.
4. Загальна характеристика бюджетних кримінальних правопорушень в

Україні.

5. Кримінологічна характеристика особи економічного злочинця.
6. Жертва злочину у сфері бюджету.

Індивідуальні завдання до Теми 2:

1. Профілактика кримінальних правопорушень в бюджетній сфері.
2. Суб'єкти та об'єкти запобігання бюджетним кримінальним правопорушенням.
3. Сутність і види причин та умов бюджетних кримінальних правопорушень.
4. Кадрові причини та умови.
5. Кримінологічні особливості особи економічного злочинця, який вчиняє корупційне правопорушення.

ТЕМА 3. ПРОБЛЕМИ ВІКТИМОЛОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.

Семінарське заняття № 1- 2 год.

План

1. Поняття і предмет кримінологічної віктимології.
2. Функції віктимології.
3. Поняття жертви кримінального правопорушення. Класифікація жертв.
4. Віктимність і віктимна поведінка та їх роль у механізмі вчинення кримінального правопорушення.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: жертва, віктимології, віктимність, віктимізація, віктимологія

Семінарське заняття № 1- 2 год.

План

1. Рівні та принципи віктимологічної профілактики злочинів.
2. Заходи віктимологічної профілактики злочинів.
3. Особливості віктимності населення та його вплив віктимної вини на рівень злочинності в країні.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: віктимологічна профілактика, віктимна вина.

Завдання для самостійної роботи до Теми 3:

1. Віктимізація в Україні: стан, детермінанти, запобігання.
2. Віктимологічне запобігання.
3. Поняття та класифікація жертв корисливо-насиленницьких злочинів.

4. Поняття та оцінка віктимної поведінки корисливо-насильницьких злочинів.
5. Віктимологічні фактори, що зумовлюють злочинну поведінку.
6. Віктимологічна профілактика корисливо-насильницьких злочинів.
7. Віктимологічна профілактика злочинів проти громадського порядку та моральності.

Індивідуальні завдання до Теми 3:

1. Що собою представляє жертва злочину.
2. Чи може бути злочин без жертви.
3. Як підрахувати наслідки злочину для жертви.
4. Чи можна стати жертвою злочину, не розуміючи цього.
5. Чи може бути жертва без злочину.
6. Віктимологічна профілактика статевих злочинів
7. Віктимологічна профілактика злочинів проти авторитету органів державної влади.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Рекомендована література до Теми 1:

- Декларація ООН про злочинність і суспільну безпеку від 23.07.1996 р.
- Закон України «Про Національну поліцію» від 2.07.2015 р.
- Кримінологія: підручник / А.М. Бабенко, О.Ю. Бусол, О.М. Костенко та ін.; за заг. ред. Ю.В. Нікітіна, С.Ф. Денисова, Є.Л. Стрельцова. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків : Право, 2018. 416 с.
- Кримінологія. Академічний курс / Кол. авторів; за заг. ред. О.М. Литвинова. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 538 с.
- Кримінологія: підручник / заг. ред. І.Г. Богатирьова, В.В. Топчія. Київ: ВД Дакор, 2018. 352 с.
- Маслова Н. Г. Протидія кримінальному радикалізму в Україні: монографія. Харків: Панов, 2020. 336 с.
- Бандурка О.М., Бандурка І.О. Злочинність і сучасність: Монографія / О.М. Бандурка, І.О. Бандурка. Харків: ХНУВС, Майдан, 2020. 408 с.
- Литвинов О. М. Антипостмодерн: кримінологічні етюди / О.М. Литвинов, Ю. В. Орлов. Харків: Право, 2020. 280 с.
- Кримінологія: навчальний посібник-практикум (для здобувачів вищої освіти, що навчаються на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти (081 «Право», 262 «Правоохоронна діяльність») / С.А. Шалгунова, А.М. Орлеан, О.С. Скок, Т.В. Шевченко, Ю.М. Крамаренко, Г.В. Барабаш, Ю.В. Волошина, І.В. Шило / За заг. ред. к.ю.н., доц. С.А. Шалгунової / Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. 332 с.
- Кримінологія: підручник / [Б.М. Головкін, В.В. Голіна, О.В. Лисодєд та ін.]; за аг. ред. Б.М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.
- Тимошенко В.І., Шакун В.І. Теоретичні основи кримінології: монографія.

Київ : Видавництво «Юрінком Інтер», 2021. 240 с.

Денисов С.Ф., Тимчик О.Л. Деякі аспекти сутності та предмета кримінології як науки. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2021. № 1(24). С. 151-159.

Коростельова Л.А. Криза реплікації. Сучасний стан розвитку кримінологічних досліджень. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2022. Вип. 1(97). С. 50-55.

Рекомендована література до теми 2:

Закон України «Про Національну поліцію» від 2.07.2015 р.

Наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з організації планування в Міністерстві внутрішніх справ України» від 14.11.2016 № 1208.

Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, затверджено наказом МВС України від 08.02.2019 № 100.

Положення про єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 14.11.2018 р. № 1024.

Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затверджено наказом МВС України від 07.07.2017 № 575.

Кримінологія. Академічний курс / Кол. авторів; за заг. ред. О.М. Литвинова. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 538 с.

Титаренко О.О. Державне програмування протидії злочинності в Україні: монографія. Харків: Промарт, 2019. 698 с.

Кримінологія: підручник / [Б.М. Головкін, В.В. Голіна, О.В. Лисодєд та ін.]; за аг. ред. Б.М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

Особливості запобігання кримінальним правопорушенням у період пандемії: методичні рекомендації/МВС України, Дніпропетровський державний ун-т внутр. справ; О.С. Юнін, С.І. Шевченко, В.В. Шаблистий; В.С. Березняк, Р.А. Каторкін, Г.В. Ревіна. Дніпро: ДДУВС, 2022. 109 с.

Тимошенко В.І., Шакун В.І. Теоретичні основи кримінології: монографія. Київ : Видавництво «Юрінком Інтер», 2021. 240 с.

Денисов С.Ф., Тимчик О.Л. Деякі аспекти сутності та предмета кримінології як науки. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2021. № 1(24). С. 151-159.

Коростельова Л.А. Криза реплікації. Сучасний стан розвитку кримінологічних досліджень. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2022. Вип. 1(97).

С. 50-55.

Рекомендована література до теми 3:

Кримінологія: підручник / А.М. Бабенко, О.Ю. Бусол, О.М. Костенко та ін.; за заг. ред. Ю.В. Нікітіна, С.Ф. Денисова, Є.Л. Стрельцова. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків : Право, 2018. 416 с.

Кримінологія. Академічний курс / Кол. авторів; за заг. ред. О.М. Литвинова. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 538 с.

Кримінологія: підручник / [Б.М. Головкін, В.В. Голіна, О.В. Лисодєд та ін.]; за аг. ред. Б.М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

Особливості запобігання кримінальним правопорушенням у період пандемії: методичні рекомендації/МВС України, Дніпропетровський державний ун-т внутр. справ; О.С. Юнін, С.І. Шевченко, В.В. Шаблистий; В.С. Березняк, Р.А. Каторкін, Г.В. Ревіна. Дніпро : ДДУВС, 2022. 109 с.

Єфімов М.М., Коваленко І.О. До питання протидії шахрайству у сфері використання банківських електронних платежів // Протидія кіберзагрозам та торгівлі людьми: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції: (м. Харків, 26 лист. 2019 р.) Харків: Харківс. нац. ун-т внутр. справ, 2019. С. 169-172.

Орлеан А.М., Волошина Ю.В. Кримінально-правовий захист особи // Право і держава в період криз: ризики та можливості: Міжнародна юридична науково-практична конференція. м. Київ, 29 квітня 2020 р. Київ: Видавничий дім «АртЕк», 2020. – 103 с. С. 82-84.

Чаплинська Ю.А. Адміністративно-правове забезпечення оптимізації системи органів прокуратури України // Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти: IV Міжнар. наук.-практ. конф. м. Дніпро, 13 бер. 2020 р. Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутрішніх справ, 2020. С. 139-141.

Тимошенко В.І., Шакур В.І. Теоретичні основи кримінології: монографія. Київ : Видавництво «Юрінком Інтер», 2021. 240 с.

Денисов С.Ф., Тимчик О.Л. Деякі аспекти сутності та предмета кримінології як науки. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2021. № 1(24). С. 151-159.

Коростельова Л.А. Криза реплікації. Сучасний стан розвитку кримінологічних досліджень. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2022. Вип. 1(97). С. 50-55.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Академія правових наук України. URL : <http://www.aprnu.kharkiv.org/>
2. Бібліотека Верховної Ради України. URL: <http://rada.kiev.ua/LIBRARY/>
3. Верховний Суд України. URL: <http://www.scourt.gov.ua/>

4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Офіційний сайт МВС України. URL: <http://mvs.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL : <http://gdo.kiev.ua/>
7. Офіційний сайт представництва Президента України. URL : <http://prezident.gov.ua/>
8. Сайт законодавства Верховної Ради України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/>
9. Сайт нормативно-правових документів Кабінету Міністрів України. URL : <http://www.kmu.gov.ua/>
10. Електронна база даних Єдиного державного реєстру судових рішень. URL: www.reyestr.court.gov.ua .
11. Офіційний сайт Національної поліції України. URL:<https://www.npu.gov.ua>.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття, предмет, завдання та функції кримінології.
2. Поняття злочинності та основні наукові підходи щодо її розуміння і визначення.
3. Поняття особи злочинця.
4. Поняття особи злочинця, розмежування із поняттям «особа, яка вчинила кримінальне правопорушення».
5. Структура особи злочинця.
6. Класифікація злочинців.
7. Типологія злочинців.
8. Наукове та практичне значення вивчення особи злочинця та її типології.
9. Соціальне і біологічне в особі злочинця, їх співвідношення.
10. Кримінологічна характеристика осіб, які вчиняють насильницькі злочини.
11. Класифікація особи насильницького злочинця.
12. Типологія осіб, які вчиняють насильницькі злочини.
13. Кримінологічні особливості особи озброєного насильницького злочинця.
14. Кримінологічна характеристика особи кіберзлочинця.
15. Кримінологічна характеристика особи економічного злочинця.
16. Кримінологічні особливості особи економічного злочинця, який вчиняє корупційне правопорушення.

17. Поняття і предмет кримінологічної віктимології.
18. Поняття жертви кримінального правопорушення.
19. Класифікація жертв кримінального правопорушення.
20. Віктимність і віктимна поведінка та їх роль у механізмі вчинення кримінального правопорушення.
21. Віктимологічна ситуація.
22. Поняття та класифікація жертв корисливо-насильницьких злочинів.
23. Віктимологічні фактори, що зумовлюють злочинну поведінку.
24. Віктимологічна профілактика корисливо-насильницьких злочинів.
25. Поняття та класифікація жертв статевих злочинів.
26. Поняття та оцінка віктимної поведінки жертви статевих злочинів.
27. Віктимологічні фактори, що зумовлюють злочинну поведінку.
28. Віктимологічна профілактика статевих злочинів.
29. Поняття та класифікація жертв злочинів проти громадського порядку та моральності.
30. Поняття та оцінка віктимної поведінки жертви злочинів проти громадського порядку та моральності.
31. Віктимологічні фактори, що зумовлюють злочинну поведінку.
32. Віктимологічна профілактика злочинів проти громадського порядку та моральності.
33. Поняття та класифікація жертв злочинів проти авторитету органів державної влади.
34. Рівень віктимності жертв злочинів проти авторитету органів державної влади.
35. Віктимологічні фактори, що зумовлюють злочинну поведінку щодо працівників правоохоронних органів.
36. Віктимологічна профілактика злочинів проти авторитету органів державної влади.
37. Поняття, принципи, система та значення запобігання злочинності.
38. Співвідношення понять «протидія злочинності», «запобігання», «попередження», «профілактика», «контроль», «боротьба» та ін.
39. Об'єкти та суб'єкти запобігання злочинності.
40. Загальне запобігання злочинності.
41. Спеціальне запобігання злочинності.
42. Сутність, поняття та прояви корупції.
43. Кримінологічна характеристика корупційної злочинності.
44. Кримінологічна характеристика осіб, які вчиняють корупційні кримінальні правопорушення.
45. Причини та умови корупційної злочинності.
46. Фонові явища корупційної злочинності.
47. Латентність корупційної злочинності.
48. Правові засади запобігання корупційній злочинності.
49. Запобігання корупційній злочинності.
50. Профілактика корупції в органах поліції.
51. Збір кримінологічної інформації та аналіз корупційної злочинності.

52. Рівні, види та форми запобігання бюджетним кримінальним правопорушенням.

53. Суб'єкти та об'єкти запобігання бюджетним кримінальним правопорушенням.

54. Причини та умови, що обумовлюють бюджетні кримінальні правопорушення.

55. Кримінологічна характеристика осіб, які вчиняють бюджетні кримінальні правопорушення.

56. Правове регулювання запобігання органами Національної поліції бюджетним кримінальним правопорушенням.